

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Nõo Vallavalitsus
Voika tn 23
Nõo vald, 61601
vald@nvv.ee

06.12.2023 nr 5.1-3/44788-21

ETTEKIRJUTUS

I. ÜLDSÄTTED

Vabariigi Valitsuse seaduse (VVS) § 75¹ lõike 4 ning Sotsiaalkindlustusameti peadirektori 25.08.2023 käskkirja nr 120 alusel, arvestades menetluse käigus kogutud tõendeid ja välja selgitatud asjaolusid, teeb Sotsiaalkindlustusameti õiguse ja järelevalve osakonna järelevalve talituse peaspetsialist Ave Viitak Nõo Vallavalitsusele (registrikood 75007942, asukoht Voika 23, Nõo alevik, Tartumaa) ettekirjutuse järgmise kohustusega:

Resolutsioon:

1. Tagada abivajavast lapsest teadasaamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine ja lapse abistamiseks vajalike meetmete pakkumine.

Alus: Lastekaitseseaduse (Lasteks) § 17 lõige 1 punkt 3, mille kohaselt on KOVi ülesanne lastekaitse korraldamisel abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine ja lapse abistamiseks meetmete pakkumine.

Täitmise tähtaeg: 31.12.2024.

Sunniraha hoiatus: juhul, kui käesolev ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, rakendab Sotsiaalkindlustusamet Nõo Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 1000 eurot.

2. Tagada kõigi last mõjutavate otsuste vastuvõtmisel, vastu võtmata jätmisel ning otsuse kavandamisel eri võimaluste vahel valimisel laste huvide väljaselgitamine ning lähtuda otsuse tegemisel nendest kui esmatähtsast kaalutlusest.

Alus: Lasteks § 21 lõige 1, mille kohaselt tuleb kõigi last mõjutavate otsuste vastuvõtmisel, vastu võtmata jätmisel ning otsuse kavandamisel eri võimaluste vahel valimisel selgitada välja lapse huvid ning lähtuda otsuse tegemisel nendest kui esmatähtsast kaalutlusest, koosmõjus Lasteks § 17 lõike 1 punktiga 3, mille kohaselt on kohaliku omavalitsuse üksuse ülesandeks lastekaitse korraldamisel abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine ja lapse abistamiseks meetmete pakkumine.

Täitmise tähtaeg: 31.12.2024.

Sunniraha hoiatus: juhul, kui käesolev ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, rakendab Sotsiaalkindlustusamet Nõo Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 1500 eurot.

- 3. Tagada, et lapse huvide väljaselgitamisel selgitatakse välja kõik asjasse puutuvad asjaolud, kuulatakse laps ära, selgitatakse otsuse mõju lapsele ning kõiki asjaolusid kogumis hinnates kujundatakse põhjendatud seisukoht lapse huvide kohta seoses kavandatava otsusega.**

Alus: Lasteks § 21 lõike 2 punktid 1-3, mille kohaselt tuleb lapse huvide väljaselgitamiseks selgitada välja kõik asjassepuutuvad lapse olukorra ja isikuga seonduvad asjaolud ning muu informatsioon, mis on vajalik, et hinnata otsuse mõju lapse õigustele ja heaolule; selgitada lapsele kavandatava otsuse sisu ja põhjuseid, kuulata laps ära tema vanust ja arengutaset arvestades sobival viisil ning võtta lähtuvalt lapse vanusest ja arengutasemest tema arvamus arvesse ühe asjaoluna huvide väljaselgitamisel; kõiki asjassepuutuvaid asjaolusid kogumis hinnates kujundada põhjendatud seisukoht lapse huvide kohta seoses kavandatava otsusega.

Täitmise tähtaeg: 31.12.2024.

Sunniraha hoiatus: juhul, kui käesolev ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, rakendab Sotsiaalkindlustusamet Nõo Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 1500 eurot.

- 4. Tagada abivajava lapse abivajaduse hindamine enne lapsele sobiva meetme määramist.**

Alus: Lastekaitseeaduse (Lasteks) § 28 lõige 1, mille kohaselt tuleb enne abivajavale lapsele sobiva meetme kohaldamist hinnata lapse abivajadust koosmõjus Lasteks § 17 lõike 1 punktiga 3, mille kohaselt on kohaliku omavalitsuse üksuse ülesandeks lastekaitse korraldamisel abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine ja lapse abistamiseks meetmete pakkumine.

Täitmise tähtaeg: 31.12.2024.

Sunniraha hoiatus: juhul, kui käesolev ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, rakendab Sotsiaalkindlustusamet Nõo vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 1000 eurot.

- 5. Tagada kõikides juhtumimenetlustes juhtumiplaani ja tegevuskava koostamine ning abivajavale lapsele abi osutamisel võrgustikutöö rakendamine, järgides juhtumikorralduse põhimõtteid sotsiaalhoolekandeseaduses sätestatud korras.**

Alus: Lasteks § 29 lõige 2, mille kohaselt tuleb abi osutamisel rakendada võrgustikutööd, järgides juhtumikorralduse põhimõtteid sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud korras.

Täitmise tähtaeg: 31.12.2024.

Sunniraha hoiatus: juhul, kui käesolev ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, rakendab Sotsiaalkindlustusamet Nõo vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 1000 eurot.

- 6. Tagada abivajava lapse abivajaduse hindamisel ja abi osutamisel lapse arvamuse välja selgitamine ja dokumenteerimine ning lisada selle lapsega seotud kohustuslikule juhtumiplaanile.**

Alus: Lasteks § 29 lõige 5, mille kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus abivajava lapse abivajaduse hindamisel ja abi osutamisel välja selgitama ja dokumenteerima lapse arvamuse

ning lisama selle lapsega seotud kohustuslikule juhtumiplaanile, kui eriseadus ei sätesta teisiti, koosmõjus LasteKS § 17 lõike 1 punktiga 3.

Täitmise tähtaeg: 31.12.2024.

Sunniraha hoiatus: juhul, kui käesolev ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, rakendab Sotsiaalkindlustusamet Nõo vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 1000 eurot.

7. Tagada lastekaitseaduse tähenduses abivajava lapse ning abivajava lapse juhtumiga seotud kohtulahendite, toimingute ja menetlustoimingute kandmine sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrisse (STAR) sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimääruses kehtestatud korras.

Alus: SHS § 144 lõige 1 punkt 8, mille kohaselt kannab kohaliku omavalitsuse üksus sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrisse sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimääruses kehtestatud korras andmed lastekaitseaduse tähenduses abivajava lapse ning abivajava lapse juhtumiga seotud kohtulahendite, toimingute ja menetlustoimingute kohta.

Täitmise tähtaeg: 31.12.2024.

Sunniraha hoiatus: juhul, kui käesolev ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, rakendab Sotsiaalkindlustusamet Nõo vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 500 eurot.

Kui ettekirjutuse aadressaat jätab ettekirjutuse määratud tähtajaks täitmata, tuleb sunniraha tasuda Rahandusministeeriumi arvelduskontole SEB Pank EE891010220034796011 või Swedbank EE932200221023778606, maksekorralduse viitenumber on 2800048574 ja selgituses märkida sunniraha määranud asutuse nimi, ettekirjutuse number ja sõna "sunniraha".

Ettekirjutuse täitmisest või sunniraha tasumisest palume informeerida Sotsiaalkindlustusametit kirjalikult postiaadressil Paldiski mnt 80, 15092 Tallinn või digitaalselt allkirjastatud dokumendina elektronposti aadressil info@sotsiaalkindlustusamet.ee või ave.viitak@sotsiaalkindlustusamet.ee **10 päeva jooksul** arvates ettekirjutuses määratud täitmise tähtajast.

Vabatahtlikult tähtajaks sunniraha tasumata jätmise puhul nõutakse sunniraha sisse asendustäitmise ja sunniraha seaduse § 15 lõike 1 kohaselt täitemenetluse seadustikus sätestatud korras nagu kohtuotsusest tulenev rahaline nõue. Seega lisandub sunnirahale selle vabatahtliku tähtaegse mittetasumise korral kohtutäituri tasu. Sunniraha tasumine ei võta aadressaadilt kohustust ettekirjutus täita ning täitmata kohustuste eest võib sunniraha rakendada korduvalt.

Vaidlustamisviide

Juhul kui haldusakti aadressaat leiab, et haldusaktiga või haldusmenetluse käigus on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi, on tal õigus esitada vaie või kaebus halduskohtule 30 päeva jooksul arvates päevast, millal vaide või kaebuse esitaja vaidlustatavast haldusaktist teada sai või oleks pidanud teada saama.

Menetluskäik ja põhjendused

Sotsiaalkindlustusamet algatas 10.10.2022 Nõo vallavalitsuses riikliku ja haldusjärelevalve, mille eesmärgiks oli kontrollida kohaliku omavalitsuse üksuse poolt korraldatavate sotsiaalteenuste ja muu sotsiaalabi osutamise kvaliteeti ning lastekaitsealase töö korraldamist. Järelevalve tulemused on kirjeldatud järelevalve 29.12.2022 aktis nr 5.1-3/44788-10.

Järelevalve käigus tuvastati järgmised rikkumised:

1. LasteKS § 17 lõige 1 punkt 3, KOV ei ole abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajadust hinnanud ja lapse abistamiseks meetmeid pakkunud;
2. LasteKS § 19 lõige 2, lastekaitsetöötaja ei olnud hiljemalt kahe aasta möödumisel alates lastekaitsetöötajana teenistusse asumisest omandanud sotsiaaltöötaja kutse spetsialiseerumisega lastekaitsele;
3. LasteKS § 21 lõige 1, lastekaitsetöötaja ei olnud kõigi last mõjutavate otsuste vastu võtmisel, vastu võtmata jätmisel ning otsuste kavandamisel eri võimaluste vahel valimisel välja selgitanud lapse huvisid ega lähtunud otsuse tegemisel nendest kui esmatähtsast kaalutlusest;
4. LasteKS § 21 lõige 2 punkt 1, lastekaitsetöötaja ei olnud laste huvide väljaselgitamiseks välja selgitanud kõiki asjassepuutuvad lapse olukorra ja isikuga seonduvad asjaolud ning muud informatsiooni, mis oli vajalik, et hinnata otsuse mõju lapse õigustele ja heaolule;
5. LasteKS § 21 lõige 2 punkt 2, lastekaitsetöötaja ei olnud lapse huvide väljaselgitamiseks selgitanud lapsele kavandatava otsuse sisu ja põhjuseid, kuulanud last ära tema vanust ja arengutaset arvestades sobival viisil ning võtnud lähtuvalt lapse vanusest ja arengutasemest tema arvamust arvesse ühe asjaoluna huvide väljaselgitamisel;
6. LasteKS § 21 lõige 2 punkt 3, lastekaitsetöötaja ei olnud lapse huvide väljaselgitamiseks kõiki asjassepuutuvaid asjaolusid kogumis hinnates kujundanud põhjendatud seisukoha lapse huvide kohta seoses tehtud otsusega;
7. LasteKS § 28 lõige 1, lastekaitsetöötaja ei olnud enne abivajavale lapsele sobiva meetme kohaldamist hinnanud lapse abivajadust;
8. LasteKS § 28 lõige 2 punkt 1, lastekaitsetöötaja ei olnud lapse abivajadust hinnates andnud hinnangut lapse füüsilisele, tervislikule, psühholoogilisele, emotsionaalsele, sotsiaalsele, kognitiivsele, hariduslikule ja majanduslikule seisundile;
9. LasteKS § 28 lõige 2 punkt 2, lastekaitsetöötaja ei olnud lapse abivajadust hinnates andnud hinnangut last kasvatava isiku vanemlikele oskustele;
10. LasteKS § 29 lõige 1, lastekaitsetöötaja ei olnud abivajavale lapsele osutanud lapse heaolu toetavat meetet viisil, mis parandas lapse ja last kasvatava isiku vahelisi suhteid;
11. LasteKS § 29 lõige 2, lastekaitsetöötaja ei olnud abivajavale lapsele abi osutades rakendanud võrgustikutööd, järgides juhtumikorralduse põhimõtteid SHSis sätestatud korras, koosmõjus LasteKS § 17 lõike 1 punktiga 3, mille kohaselt on KOV ei korraldanud abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamise ja lapse abistamiseks meetmete pakkumise;
12. LasteKS § 29 lõige 3, KOV ei olnud kümne päeva möödumisel abivajavast lapsest teada saamisest teinud otsust juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale ametiisikule, koosmõjus LasteKS § 17 lõike 1 punktiga 3, mille kohaselt on KOVi ülesandeks lastekaitse korraldamisel abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine ja lapse abistamiseks meetmete pakkumine;
13. LasteKS § 29 lõige 5, KOV ei olnud abivajava lapse abivajaduse hindamisel ja abi osutamisel välja selgitanud ja dokumenteerinud lapse arvamust ega lisanud seda lapsega seotud kohustuslikule juhtumiplaanile, kui eriseadus ei sätestanud teisiti.
14. LasteKS § 34 lõige 2, KOV ei olnud koostöös last kasvatava isiku või lasteasutusega, kus perekonnast eraldatud laps viibis, andnud lapsele teavet tema päritolu, perekonnast eraldamise põhjuste ja teda puudutavate edasiste hooldusküsimuste kohta ning võimaluse korral säilitanud ja toetanud perekonnast eemal viibiva lapse ja tema perekonna vahelisi suhteid;
15. SHS § 10 lõige 2, lapse eestkostja ülesandeid täitev või eestkostjaks määratud KOV ei olnud koostanud enne asendushooldusteenusele suunamist SHS § 459 lõikes 1 nimetatud lapsele juhtumiplaani;
16. SHS § 45⁹ lõige 2 punkt 2, asendushooldusteenuse korraldamisel ei olnud KOV teinud otsust paigutada laps hooldusperre või lapse olulisi huve arvestades erandina perekodusse või asenduskodusse;
17. SHS § 144 lõige 1 punkt 8, KOV ei olnud kandnud STARi andmeid LasteKSi tähenduses abivajava lapse ning abivajava lapse juhtumiga seotud kohtulahendite, toimingute ja menetlustoimingute kohta.

Toona pidas SKA vajalikuks ettekirjutuse tegemist järelevalve aktis punktis 2.2 toodud puuduse kõrvaldamiseks, mille Nõo vallavalitsus täitis ning SKA määrats punktides 2.1 ja 2.3 kuni 2.17 toodud nõuete kontrollimiseks järelkontrolli 2023. aasta teiseks poolaastaks. Järelevalve (järelkontroll) tulemused on kirjeldatud järelevalve 09.11.2023 aktis nr 5.1-3/44788-18.

Eesti Vabariigi põhiseadusest tulenevalt otsustavad ja korraldavad kõiki kohaliku elu küsimusi kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt. Kohalikule omavalitsusele võib panna kohustusi ainult seaduse alusel või kokkuleppel kohaliku omavalitsusega. Riik on kohalikule omavalitsusele pannud SHSiga kohustused ja ülesanded abivajavate inimeste õiguste ja heaolu tagamisel ning sotsiaaltöö korraldamisel, võttes arvesse sihtrühma haavatavust. Kohaliku omavalitsuse üks põhimõtteid on seaduste järgimine oma ülesannete ja kohustuste täitmisel.

Järelevalves tuvastatu näitab, et suurenenud abivajadusega laste heaolu, õiguste ja turvatunde tagamine on paljudes kontrollitud juhtumites puudulik. Analüüsitud lihtmenetlustes ei ole võimalik laste abivajadust rahuldada ühekordse abimeetmega, mistõttu on need menetlused oma sisult juhtumimenetlused, kus on kohustuslik algatada juhtumimenetlus, lapse parimate huvide väljaselgitamiseks on vajalik hinnata lapse abivajadus, koostada tegevuskava ning dokumenteerida lapse arvamusi.

STARis menetlustega seotud nõuete osaliselt puudulik täitmine avaldab pikas perspektiivis kahjustavat mõju lastekaitsetöö kvaliteedile ning laste huvide kaitsmisele. Juhtumipõhised tegevused jäävad planeerimata või tegevuskavas dokumenteerimata.

Lapse/perega tehtud toiminguid on KOV töötajatel võimalik kanda STARis ühe menetluse alla, kus on koostatud ja ajakohastatud abivajaduse hindamine ning tegevuskava. Samuti on võimalik abinõusid rakendada läbi ühe juhtumimenetluse. Nii on oluline teave lapse ja temale määratud ning osutatud teenuste kohta kättesaadav ühest menetlusest.

Lastega töötamisel on üks peamisi põhimõtteid lapse arvamuse kuulamine ning kui lastekaitsetöötaja jätab lapse arvamuse kuulamise vahele või tõlgendab seda valesti, on oht teha ekslikke otsuseid. Seetõttu ei saa lapse abivajaduse hindamine, lapse arvamuse väljaselgitamine ja dokumenteerimine olla pinnapealne ega lastega läbiviidavad vestlused põhjalikult eesmärgistamata ja analüüsivõimelised. Veel vähem ei saa neid tegevusi jätta tegemata. Nimetatud nõue tagab parimal võimalikul moel abivajava lapse arvamuse väljaselgitamise kohustuse täitmise ja sellega võimaluse korral arvestamise ning on tihedalt seotud Lasteks § 21 (lapse huvidest lähtumine) rakendamisega.

Lapse arvamuse välja selgitamine peaks olema aktiivne tegevus, kus last intervjueritakse aktiivselt vastavalt tema vanusele ja arengutasemele. [Laste küsitlemise käsiraamatus](#) on välja toodud erinevaid tehnikaid ja selgitatud, kuidas erineva puudega lapsi on võimalik küsitleda ning seeläbi nende arvamust välja selgitada.

Juhul, kui juhtumimenetluses on lastekaitsetöötaja lapse abivajadust hinnanud, kuid ei ole seda kinnitanud, võib see jätta mulje, et tegu on tehnilise veaga, kuid probleem selle taga on siiski sisuline. Abivajadust hinnatakse juhtumiplaani ja tegevuskava koostamise käigus. Abivajadust tuleb hinnata koos lapse ja tema perega ning vajadusel kaasatakse teisi spetsialiste. Kui juhtumiplaan jääb kinnitamata, ei ole võimalik seda vanemale edastada. Juhtumiplaani koostamise mõte on saada ülevaade kõigist lapse heaolu kolmnurgaga välja toodud eluvaldkondadest, nendes esinevatest riski- ja kaitsefaktoritest ning tegevusplaanis kirja panna tegevused riskide maandamiseks. Lapsevanemale on oluline teada, millisena nähakse pere toimetulekut, ootusi ja tegevusi, mida tuleb koos lastekaitsetöötajaga või iseseisvalt teha, et tagada lapse heaolu. Lapse juhtumit kajastava teabe kogumine STARi lähtub samuti lapse parimast huvist ega ole lihtsalt tehniline bürokratia. STARi funktsionaalsus võimaldab kasutada seda kui tavapärasest pabertoimikut digitaliseeritud kujul. Nii on kogu oluline teave säilitatud ühes kohas, mis lihtsustab vajadusel juhtumi üleandmist teisele lastekaitsetöötajale, ligipääsu teabele kohalike omavalitsuste piiriülese koostöö puhul ning olukordades, kus Sotsiaalkindlustusametil on vajalik otsustada lapse perest eraldamine aegkriitiliselt ning pääseda ligi last puudutavale olulisele teabele.

Kui kohaliku omavalitsuse üksuses ei ole lastekaitsetöötajatele loodud töökorraldust, mis võimaldab lastekaitsetöötajal täita ja järgida kõiki seaduses sätestatud nõudeid (nt lastekaitsejuhtumi menetlemist ja selle raames tehtavaid (menetlus)toiminguid, teatud last puudutavate otsuste tegemist ning kohaliku omavalitsuse üksuse ja selle ametnike kohustusi lapse abistamisel), siis ei ole kohaliku omavalitsuse üksuses ka loodud nõuetekohaseid tingimusi lastekaitsetöö tegemiseks ning kohaliku omavalitsuse üksuse tegevus ei vasta LasteKS § 17 nõuetele. Kohalike omavalitsuse üksustel on üsna lai otsustusvabadus, kuidas lastekaitsetööd oma haldusterritooriumil korraldada. Samal ajal piiravad otsustusõigust lastekaitsealaste ülesannete täitmisel mitmed LasteKSis ja SHSis kehtestatud nõuded ja kohustused, mida kohaliku omavalitsuse üksus ja/või lastekaitsetööd tegev ametnik peavad järgima.

Juhtumite analüüsimisel ja järelevalve intervjuudes selgus, et lastekaitsetöötajal ei ole ressursi täita kõiki seaduses ettenähtud nõudeid, puudu on teenustest, sh peretöötajast. Kui ei ole eraldatud piisavalt ressursi ja vahendeid, ega suunata abivajavaid lapsi teenustele, mis parandaks nende heaolu, turvalisust vaimset tasakaalu, ei olegi võimalik omavalitsuses teha nõuetekohast lastekaitsetööd.

Abivajaduse hindamisel on vajalik anda hinnang lapsevanemlikele oskustele. Hindamisel on oluline jälgida, et ei antaks hinnang vaid lapsevanema erivajadusele vaid sellega kaasneb analüüs kuidas erivajadus või muu asjaolu (nt alkoholi kuritarvitamine, vähesed vanemlikud oskused) mõjutab võimekust last kasvatada, tagada lapse heaolust lähtuv elukorraldus.

Võttes arvesse faktilisi asjaolusid, et Nõo Vallavalitsus ei ole järelevalvemenetluse käigus tuvastatud puudusi kõrvaldanud, on ettekirjutuse ja sunniraha hoiatuse tegemine põhjendatud.

Vastavalt haldusmenetluse seaduse § 40 lõikele 1 andis Sotsiaalkindlustusamet võimaluse enne ettekirjutuse tegemist Nõo Vallavalitsusele esitada oma arvamus ja vastuväited kavandatava ettekirjutuse kohta hiljemalt 01.12.2023.

Nõo Vallavalitsus esitas 01.12.2023 kirjaga nr nr 9-1.6/1634-3 kavandatava ettekirjutuse kohta arvamuse, mille kohaselt nõustutakse ettekirjutuses tooduga.

(allkirjastatud digitaalselt)
Ave Viitak
järelevalve peaspetsialist